

Alžírsko - Al Qal' v Beni Hammade

SD uvádzané aj ako Kalaa Beni - Hammad leží v nadmorskej výške 980 m nad obcou Bechara a na južných svahoch pod sedlom púštného horského chrbta Hodna. Tvoria ho ruiny starého opevneného prvého hlavného mesta Hammadidských emirov, založeného v roku 1007.

Ide o autentické islamské mesto z 11. storočia, ktoré v roku 1152 dobyli a zničili berberskí Almohadovia pod vedením Abdulmumina (1133 - 1163), ktorý ovládol ríšu Almorávidov v Afrike.

Mesto vybuďovali na svahoch vrchu Takerboust (1 148 m nad morom) s prechodom cez kopec El Gorein do oblasti roklín. Z 8 km mestských hradieb sa zachovali zvyšky množstva palácov, vládnych budov a domov.

K významnejším stavbám patrí Veľká mešita, Manarský palác a pevnosť (Ksar-el-Menat), dvojdielna vodná nádrž (cisterna), paláce Oasis-Salam a Dar El-Bahr.

Z troch mestských brán sa zachovali dve.

Veľká mešita s rozmermi 63,3 x 53,2 m sa považuje za druhú najväčšiu v Alžírsku. Jej modlitebňa dosahuje rozmery 53,2 x 26,9 m a hranolovitý minaret výšku 24,7 m. Postavili ho na plošine prístupnej prostredníctvom schodov, nad ktorými sú pod sebou tri okná po stranách s výklenkami.

Archeologické práce na lokalite Kalaa začali pred 80 rokmi a pokračujú aj v súčasnosti. Nálezy keramiky, nástrojov, hlavic stĺpov a ďalších predmetov vytvárajú reálnejšiu predstavu o kultúre obyvateľov islamských miest pred tisíc rokmi.

Al Qal' v Beni Hammade je súčasťou SD od roku 1980 (Paríž).

Bolívia - El Fuerte de Samaipata

Monumentálnu indiánsku stavbu, 10 km východne od mesta Samaipata, južne od cesty zo Santa Cruz do Cochamamy, nazvali Španieli pod vedením Diega de Alcaya „pevnosťou“ El Fuerte. Neskoršie v roku 1832 ju preskúmal Francúz Alcides d'Orbigny a v roku 1936 Nemeck Leo Pucher, ktorý uviedol, že ide o významné kultové (ceremoniálne) miesto bývalej ríše Inkov. Základy tohto rituálneho a vládneho indiánskeho centra siahajú do obdobia 800 - 200 pred n. l. tzv. Mojocoyaskej kultúry. Jeho osídlenie pretrvalo skoro 2 tisíc rokov, v 14. storočí ako provinčné hlavné mesto.

Archeologická lokalita zaberá pieskovcový vrch s kamenársky a sochársky upravenou odkrytou plochou o výmere asi 1 ha (200 x 50 m). Ide o tzv. El Mirador v najvyššej časti zrejme s obetným miestom Coro de los Sacerdotes (priemer 5 m). K nemu sa prichádza zo západnej strany zo základne po svahu s vytesanými ryhami - El Dorso de la Serpiente.

Z južnej strany s troma umelými plošinami upúta pozornosť 5 chrámov - sanktuárií s výklenkami vytesanými v skale. Najzachovalejším je Templo de los Cinco Hornacinas (Chrám s piatimi výklenkami), ktorý pripomína niektoré stavby na Machu Picchu. Súčasťou stavby sú terasy, obvodové múry, rôzne ryhy a úpravy skalného podkladu. Kamenné múry dosahujú hrúbku až 1,4 m a miestami výšku až 12 m. Z 8 vchodov o šírke 3,4 m sa prichádza k najväčšej budove Kallanka (68 x 16 m).

Archeologickú lokalitu Samaipata vyhlásili za národnú pamiatku v roku 1951. V roku 1974 vzniklo Centro de Investigaciones Antropológicas y Arqueológicas de Samaipata (CIAAS), ktoré sa zaoberá výskumom tejto lokality, o ktorú prejavil záujem aj Erich von Däniken so svojou hypotézou o jej spojitosti s mimozemšťanmi (hlboké a symetrické ryhy prirovnal k odpaľovacím rampám).

El Fuerte de Samaipata je súčasťou SD od roku 2000 (Cairns).

Nepál - rodisko Buddhu - Lumbini

Rodisko Buddhu a do 15. storočia významné pútnické miesto Lumbini sa nachádza na nižšie medzi nepálskym mestom Bhairahawa a indickou obcou Kakarhawa, v blízkosti štátnej hranice pri dedinke Lumbini. Sem, do hája Lumbini v oblasti Rupandehi, prišla v roku 623 pred n. l. kráľovná Maja/Mayadevi porodiť Suddodhanovi, kráľovi Kapilavastu (Tilaurakotu), syna, ktorého pomenovali Siddhártha Gautama. Západne ležiace kráľovstvo Kapilavasta/Kapilbasta zaberalo úrodnú nivu rieky Banganga, na ktorej žil kmeň Šákjov. Gautama vyrastal zrejme v paláci svojho otca, ktorý stál v pevnosti Tilaurakot. Jej zvyšky objavili v roku 1899 a odkryli na ploche 500 x 400 m. Dnes tvoria archeologické nálezisko neďaleko mestečka Taulihawa. K ďalším okolitým starobylým sídlam kráľovstva, dnes archeologickým náleziskám, patrí Gothihawa, Pipri/Pipari a Kudam/Lori-Kudan.

Najvýznamnejšou archeologickou lokalitou však je Lumbini s odkrytým štvorcovým malým bazénom Šákjov, z každej strany s okrajom zošíkmeným štyrmi schodmi. V ňom sa kúpala kráľovná Mayadevi a tu údajne porodila Buddhu. Okolitá plošina a päťky stĺpov svedčia o tom, že okolo bazéna postavili chrám (šikaru), zrejme v čase návštevy kráľa Ašoka v roku 249 pred n. l.

Celý archeologický areál Lumbini nepresahuje rozmery 150 x 130 m a jeho ochranná zóna v okolitej dosť spustnutej krajine zaberá kruh v priemere 960 m. V okolí Šákjovského bazéna sa odkryli zvyšky budhistických memoriólnych svätých (stúp) z obdobia 3. storočia pred n. l. až 15. storočia n. l., taktiež základy budhistických kláštorov (vihara). K najvýznamnejším nálezom patrí pieskovcový Ašokov stĺp s textom (brahmi) v sanskrite a ďalším textom (devanagari) z obdobia kráľovstva Ripu Malla. Takéto pamätné stĺpy dal z podnetu učiteľa Upaguptu umiestniť Ašoka na tri pútnické miesta - Lumbini, Gothihawa a Niglihawa.

O vysokej návštevnosti pútnikov v Lumbini do 15. storočia svedčia napríklad dokumenty čínskych cestovateľov Fa Hsiena (4. stor.) a Hsuan Tsanga (7. stor.).

Rodisko Buddhu - Lumbini je súčasťou SD od roku 1997 (Neapol).

Egypt - Abu Mena

Ranokresťanské pútnické mesto Abu Mena vzniklo nad hrobom a kryptou egyptského dôstojníka rímskeho vojska cisára Diokleciána (284 - 305), ktorý sa volal Menas a ako mučeníka ho vyhlásili za svätého. Patrí k vážnym svätcom kresťanských Koptov so sviatkom 11. novembra. Pútnické mesto z 5. storočia sa v 6. storočí v Byzantskej ríši rozrástlo, no po nástupe islamu v 7. storočí začalo upadať a okolo roku 900 ho abbasovskí Arabi zničili. Jeho súčasťou vo Wadi Natrum boli pramene a jazero s liečivými účinkami vody, čo viedlo k postaveniu kúpeľov. V roku 1905 ho objavil a v rokoch 1905 - 1907 preskúmal nemecký archeológ Karl Maria Kaufmann. Ruiny Abu Mena zahŕňajú dve baziliky (Veľkú a Severnú), Východný kostol, baptistérium, nemocnicu, cisterny, niekoľko verejných budov a dielne. Pôdorys pútnického mesta vidno dodnes. Uprostred neho stála Veľká bazilika, ktorej predchádzalo átrium, pokrývajúce hrobku sv. Menasa a zahŕňajúce zvyšky skôr postavené svätyně. Severnú baziliku (7. - 9. stor.) s átriom obkolesujú kláštorne budovy. Steny svätyně obložili mramorom a ozdobili zlatými mozaikami.

Abu Mena podáva unikátny dôkaz o období, v ktorom hlavné mesto Alexandria, ako kultúrne centrum Egypta, tvorilo prostredníka medzi klasickými vplyvmi Konštantinopolu a dávnymi tradíciami faraónskeho Egypta. Ruiny pritom dokladujú dynamiku rozvoja západného kresťanstva v prvých storočiach nášho letopočtu a pripomínajú, že práve v Egyptskej púšti vznikali základy asketizmu prvých kresťanských pustovníkov. Koncom 4. storočia tu žilo asi 20 tisíc pustovníkov, ktorí sa postupne združovali okolo majstrov do monastických spoločenstiev a komunít. Tie sa neskôr stali základmi prvých mužských kláštorov (v roku 320 založil v hornoegyptskom Tabennisí Pachomius prvý kláštor).

Archeologické nálezky z Abu Mena sú sústredené v Koptskom múzeu v Káhire.

Abu Mena je súčasťou SD od roku 1979 (Luxor).

Spracoval: RNDr. Jozef Klinda